Mae Rhan 10 yn amlinellu'r cymorth a'r cynhorthwy arall sydd i'w rhoi i rieni maeth. Mae'r Rhan hon hefyd yn ei gwneud yn ofynnol i ddarparwyr awdurdod lleol oruchwylio rhieni maeth a sicrhau bod rhieni maeth yn gyfarwydd â pholisïau a gweithdrefnau allweddol ac yn gweithredu yn unol â hwy.

Mae Rhan 11 yn disgrifio'r dyletswyddau y mae rhaid i'r rheolwr a gyflogir gan wasanaeth maethu'r awdurdod lleol eu cyflawni. Mae'r rhain yn cynnwys cyfrifoldebau sy'n ymwneud â goruchwylio digonolrwydd adnoddau, gwneud adroddiadau i'r darparwr awdurdod lleol, sicrhau bod systemau yn eu lle i gofnodi cwynion a sicrhau bod polisïau a gweithdrefnau yn cael eu cadw'n gyfredol.

Ystyriwyd Cod Ymarfer Gweinidogion Cymru ar gynnal Asesiadau Effaith Rheoleiddiol mewn perthynas â'r Rheoliadau hyn. O ganlyniad, lluniwyd asesiad effaith rheoleiddiol o'r costau a'r manteision sy'n debygol o ddeillio o gydymffurfio â'r Rheoliadau hyn. Gellir cael copi oddi wrth: Yr Adran Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol, Llywodraeth Cymru, Parc Cathays, Caerdydd, CF10 3NQ.

O F F E R Y N N A U S T A T U D O L
C Y M R U

2018 Rhif 1339 (Cy. 261)

GOFAL CYMDEITHASOL, CYMRU

Rheoliadau Gwasanaethau Maethu Awdurdodau Lleol (Cymru) 2018

Gwnaed	*12 Rhagfyr 2018*
Gosodwyd	*13 Rhagfyr 2018*
Yn dod i rym	*29 Ebrill 2019*

CYNNWYS

RHAN 1
Cyffredinol

1. Enwi a chychwyn
2. Dehongli

RHAN 2
Gofynion cyffredinol ar gyfer darparwyr awdurdodau lleol

3. Gofynion mewn perthynas â darparu gwasanaeth maethu'r awdurdod lleol
4. Cynnwys y datganiad o ddiben
5. Gofynion mewn perthynas â'r datganiad o ddiben
6. Gofynion mewn perthynas â monitro a gwella
7. Gofyniad i benodi rheolwr awdurdod lleol
8. Gofynion o ran addasrwydd ar gyfer penodi rheolwr
9. Gofynion eraill mewn perthynas â'r rheolwr
10. Gofyniad i ddarparu'r gwasanaeth yn unol â pholisïau a gweithdrefnau

11. Dyletswydd gonestrwydd

RHAN 3

Gofynion ar ddarparwyr awdurdodau lleol o ran yr wybodaeth sydd i'w darparu i unigolion wrth gychwyn darparu gofal a chymorth

12. Gwybodaeth am y gwasanaeth etc.

RHAN 4

Gofynion ar ddarparwyr awdurdodau lleol o ran safon y gofal a'r cymorth sydd i'w darparu

13. Safonau gofal a chymorth i blant
14. Gwybodaeth ar gyfer plant
15. Cydymffurfedd â'r cytundeb gofal maeth
16. Iaith a chyfathrebu
17. Parch a sensitifrwydd
18. Dyletswydd i hybu cyswllt

RHAN 5

Gofynion ar ddarparwyr awdurdodau lleol – diogelu

19. Diogelu – gofynion cyffredinol
20. Polisïau a gweithdrefnau diogelu
21. Defnyddio rheolaeth ac ataliaeth yn briodol
22. Gwaharddiad ar ddefnyddio cosb gorfforol
23. Amddifadu o ryddid
24. Polisi a gweithdrefnau ar fwlio
25. Gweithdrefnau pan yw plentyn yn absennol heb ganiatâd

RHAN 6

Gofynion ar ddarparwyr awdurdodau lleol i sicrhau mynediad i wasanaethau iechyd, gwasanaethau addysg a gwasanaethau eraill

26. Mynediad i wasanaethau iechyd
27. Addysg, cyflogaeth a gweithgareddau hamdden

RHAN 7

Staffio

28. Staffio – gofynion cyffredinol
29. Addasrwydd staff

30. Cefnogi a datblygu staff
31. Gwybodaeth ar gyfer staff
32. Gweithdrefnau disgyblu
33. Cyfyngiadau ar gyflogaeth

RHAN 8

Mangreoedd, cyfleusterau a chyfarpar

34. Mangreoedd, cyfleusterau a chyfarpar – darparwyr awdurdodau lleol
35. Digonolrwydd cyfleusterau
36. Mangreoedd, cyfleusterau a chyfarpar – rhieni maeth

RHAN 9

Gofynion eraill ar ddarparwyr awdurdod lleol

37. Cofnodion mewn cysylltiad â gwasanaethau maethu
38. Gwrthdaro buddiannau
39. Polisi a gweithdrefnau cwyno
40. Chwythu'r chwiban

RHAN 10

Cefnogi a goruchwylio rhieni maeth

41. Cymorth, hyfforddiant a gwybodaeth ar gyfer rhieni maeth
42. Polisïau a gweithdrefnau i rieni maeth
43. Goruchwylio
44. Perthnasoedd gwaith effeithiol
45. Cefnogi plant i reoli eu harian

RHAN 11

Dyletswyddau rheolwyr awdurdodau lleol

46. Goruchwylio digonolrwydd adnoddau
47. Adroddiadau eraill i'r darparwr awdurdod lleol
48. Ymgysylltu â phlant ac eraill
49. Dyletswydd i sicrhau bod systemau yn eu lle i gofnodi cwynion
50. Dyletswydd i sicrhau bod systemau yn eu lle ar gyfer cadw cofnodion
51. Dyletswydd i sicrhau bod polisïau a gweithdrefnau yn gyfredol
52. Adolygiad o ansawdd y gofal

53. Cymorth ar gyfer codi pryderon

ATODLEN 1– Gwybodaeth sydd i'w chynnwys mewn datganiad o ddiben gan ddarparwr awdurdod lleol

ATODLEN 2 – Y cofnodion sydd i'w cadw gan ddarparwyr awdurdodau lleol

ATODLEN 3

Rhan 1 – Gwybodaeth a dogfennaeth sydd i fod ar gael mewn cysylltiad â phersonau sy'n gweithio mewn gwasanaethau maethu

Rhan 2 – Dehongli Rhan 1

Mae Gweinidogion Cymru yn gwneud y Rheoliadau a ganlyn drwy arfer y pwerau a roddir gan adrannau 87, 92, 94A a 196(1) a (2) o Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014(**1**).

RHAN 1

Cyffredinol

Enwi a chychwyn

1.—(1) Enw'r Rheoliadau hyn yw Rheoliadau Gwasanaethau Maethu Awdurdodau Lleol (Cymru) 2018.

(2) Daw'r Rheoliadau hyn i rym ar 29 Ebrill 2019.

Dehongli

2. Yn y Rheoliadau hyn—

ystyr "addasiadau rhesymol" ("*reasonable adjustments*") yw unrhyw addasiadau rhesymol a fyddai'n ofynnol o dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010(**2**);

ystyr "awdurdod ardal" ("*area authority*") yw'r awdurdod lleol neu'r awdurdod lleol yn Lloegr ar gyfer yr ardal y mae'r plentyn wedi ei leoli ynddi, neu i'w leoli ynddi, pan fo hyn yn wahanol i'r awdurdod sy'n gofalu am y plentyn;

ystyr "canlyniadau personol" ("*personal outcomes*") yw—

(a) y canlyniadau y mae'r plentyn yn dymuno eu cyflawni, neu

(**1**) 2014 dccc 4; *gweler* adran 197(1) am y diffiniad o "rheoliadau", a "penodedig", "a bennir" ac "a bennwyd".
(**2**) 2010 p. 15.

(b) y canlyniadau y mae unrhyw bersonau a chanddynt gyfrifoldeb rhiant yn dymuno eu cyflawni mewn perthynas â'r plentyn;

mae i "cyflogai" yr un ystyr ag "employee" yn adran 230(1) o Ddeddf Hawliau Cyflogaeth 1996(**1**);

ystyr "cynllun gofal a chymorth ("*care and support plan*") yw cynllun ar gyfer y plentyn a wneir o dan adran 83 o Ddeddf 2014;

ystyr "cytundeb gofal maeth" ("*foster care agreement*") yw'r cytundeb ysgrifenedig sy'n cwmpasu'r materion a bennir yn Atodlen 3 i Reoliadau 2018;

ystyr "darparwr awdurdod lleol" ("*local authority provider*") yw'r awdurdod lleol sy'n darparu gwasanaethau maethu'r awdurdod lleol;

ystyr "datganiad o ddiben" ("*statement of purpose*") yw'r ddogfen sy'n cynnwys yr wybodaeth y mae rhaid ei darparu yn unol ag Atodlen 1 ar gyfer y man y mae'r gwasanaeth yn cael ei ddarparu mewn perthynas ag ef;

ystyr "Deddf 2014" ("*the 2014 Act*") yw Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014;

ystyr "Deddf 2016" ("*the 2016 Act*") yw Deddf Rheoleiddio ac Arolygu Gofal Cymdeithasol (Cymru) 2016(**2**);

mae i "Gofal Cymdeithasol Cymru" ("*Social Care Wales*") yr ystyr a roddir yn adran 67(3) o Ddeddf 2016;

ystyr "y Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd" ("*the Disclosure and Barring Service*") a'r "GDG" ("*DBS*") yw'r corff a sefydlir gan adran 87(1) o Ddeddf Diogelu Rhyddidau 2012(**3**);

ystyr "gwasanaeth maethu awdurdod lleol" ("*local authority fostering service*") yw unrhyw wasanaeth a ddarperir yng Nghymru gan awdurdod lleol sy'n gwneud y naill neu'r llall o'r canlynol neu sy'n cynnwys y naill neu'r llall o'r canlynol, sef lleoli plant gyda rhieni maeth neu arfer swyddogaethau mewn cysylltiad â lleoliad o'r fath, ac mae "gwasanaeth" ("*service*") i'w ddehongli yn unol â hynny;

mae i "gweithiwr" yr un ystyr â "worker" yn adran 230(3) o Ddeddf Hawliau Cyflogaeth 1996(**4**);

ystyr "gweithiwr cymdeithasol" ("*social worker*") yw person sydd wedi ei gofrestru fel gweithiwr cymdeithasol yn y gofrestr a gynhelir gan Ofal

(**1**) 1996 p. 18.
(**2**) 2016 dccc 2.
(**3**) 2012 p. 9.
(**4**) 1996 p. 18.

Cymdeithasol Cymru o dan adran 80 o Ddeddf 2016, yn Rhan 16 o'r gofrestr a gynhelir gan y Cyngor Proffesiynau Iechyd a Gofal o dan erthygl 5 o Orchymyn Proffesiynau Iechyd a Gwaith Cymdeithasol 2001(**1**) neu mewn cofrestr gyfatebol a gynhelir o dan gyfraith yr Alban neu Ogledd Iwerddon;

ystyr "lleoliad" ("*placement*") yw lleoli plentyn gyda rhieni maeth o dan adran 81(5), (6)(a) a (b) o Ddeddf 2014;

ystyr "Rheoliadau 2015" ("*the 2015 Regulations*") yw Rheoliadau Cynllunio Gofal, Lleoli ac Adolygu Achosion (Cymru) 2015(**2**);

ystyr "Rheoliadau 2018" ("*the 2018 Regulations*") yw Rheoliadau Paneli Maethu (Sefydlu a Swyddogaethau) (Cymru) 2018(**3**);

ystyr "rheolwr awdurdod lleol" ("*local authority manager*") yw'r person a benodir gan ddarparwr gwasanaethau maethu'r awdurdod lleol yn rheolwr o dan reoliad 7;

mae "rhiant" ("*parent*"), mewn perthynas â phlentyn, yn cynnwys unrhyw berson a chanddo gyfrifoldeb rhiant dros y plentyn;

mae i "rhiant maeth awdurdod lleol" ("*local authority foster parent*") yr un ystyr ag a roddir yn adran 197 o Ddeddf 2014, ac mae'n cynnwys person y mae plentyn wedi ei leoli gydag ef o dan reoliad 26 o Reoliadau 2015 (cymeradwyo dros dro berthynas, cyfaill neu berson arall sydd â chysylltiad â phlentyn) neu reoliad 28 o'r Rheoliadau hynny (cymeradwyo dros dro ddarpar fabwysiadydd penodol fel rhiant maeth);

mae "staff" ("*staff*") yn cynnwys—

(a) personau a gyflogir gan y darparwr awdurdod lleol i weithio yn y gwasanaeth fel cyflogai neu weithiwr, a

(b) personau sydd wedi eu cymryd ymlaen gan y darparwr awdurdod lleol o dan gontract ar gyfer gwasanaethau,

ond nid yw'n cynnwys personau y caniateir iddynt weithio fel gwirfoddolwyr;

ystyr "triniaeth amhriodol" ("*improper treatment*") yw gwahaniaethu neu ataliaeth anghyfreithlon, gan gynnwys amddifadu amhriodol o ryddid o dan delerau Deddf Galluedd Meddyliol 2005(**4**);

(**1**) O.S. 2002/254.
(**2**) O.S. 2015/1818 (Cy. 261).
(**3**) O.S. 2018/1333 (Cy. 260). Mae'r Rheoliadau hyn wedi eu gwneud o dan adran 93 o Ddeddf 2014 ac yn gwneud darpariaeth ar gyfer sicrhau nad yw plentyn yn cael ei leoli gyda rhiant maeth awdurdod lleol oni bai bod y person hwnnw wedi ei gymeradwyo fel rhiant maeth awdurdod lleol gan yr awdurdod lleol hwnnw.
(**4**) 2005 p. 9.

ystyr "tystysgrif GDG" ("*DBS certificate*") yw tystysgrif o fath y cyfeirir ato ym mharagraff 2 neu 3 o Atodlen 3;

ystyr "ymarferydd cyffredinol" ("*general practitioner*") yw ymarferydd meddygol cofrestredig(**1**) sydd—

(a) yn darparu gwasanaethau meddygol sylfaenol o dan Ran 4 o Ddeddf y Gwasanaeth Iechyd Gwladol (Cymru) 2006(**2**), neu

(b) yn darparu gwasanaethau sy'n cyfateb i wasanaethau a ddarperir o dan Ran 4 o Ddeddf y Gwasanaeth Iechyd Gwladol (Cymru) 2006, ac eithrio yn unol â'r Ddeddf honno.

RHAN 2

Gofynion cyffredinol ar gyfer darparwyr awdurdodau lleol

Gofynion mewn perthynas â darparu gwasanaeth maethu'r awdurdod lleol

3. Rhaid i'r darparwr awdurdod lleol sicrhau bod y gwasanaeth wedi ei ddarparu â gofal, cymhwysedd a sgil digonol, gan roi sylw i'r datganiad o ddiben.

Cynnwys y datganiad o ddiben

4. Rhaid i'r darparwr awdurdod lleol lunio datganiad o ddiben sy'n cynnwys yr wybodaeth a restrir yn Atodlen 1.

Gofynion mewn perthynas â'r datganiad o ddiben

5.—(1) Rhaid i'r darparwr awdurdod lleol ddarparu'r gwasanaeth yn unol â'r datganiad o ddiben.

(2) Rhaid i'r darparwr awdurdod lleol—

(a) cadw'r datganiad o ddiben o dan adolygiad, a

(b) pan fo'n briodol, ddiwygio'r datganiad o ddiben.

(3) Rhaid i'r darparwr awdurdod lleol hysbysu'r personau a restrir ym mharagraff (4) am unrhyw ddiwygiad sydd i'w wneud i'r datganiad o ddiben o leiaf 28 o ddiwrnodau cyn y mae i gymryd effaith.

(**1**) Amnewidiwyd y diffiniad o "registered medical practitioner" yn Atodlen 1 i Ddeddf Dehongli 1978 (p. 30) gan O.S. 2002/3135, Atodlen 1, paragraff 10 ag iddo effaith o 16 Tachwedd 2009.

(**2**) 2006 p. 42.

(4) Y personau y mae rhaid iddynt gael eu hysbysu am unrhyw ddiwygiad i'r datganiad o ddiben yn unol â pharagraff (3) yw—

(a) Gweinidogion Cymru,

(b) unrhyw blentyn sydd wedi ei leoli gan y darparwr awdurdod lleol, oni bai na fyddai'n briodol gwneud hynny o ystyried oedran y plentyn a'i ddealltwriaeth,

(c) rhieni unrhyw blentyn o'r fath,

(d) rhieni maeth a darpar rieni maeth,

(e) personau sy'n gweithio at ddibenion gwasanaeth maethu'r awdurdod lleol.

(5) Rhaid i'r darparwr awdurdod lleol ddarparu'r datganiad o ddiben cyfredol i unrhyw berson ar gais, oni bai nad yw'n briodol gwneud hynny neu y byddai gwneud hynny yn anghyson â llesiant plentyn.

Gofynion mewn perthynas â monitro a gwella

6.—(1) Rhaid i'r darparwr awdurdod lleol sicrhau bod trefniadau effeithiol yn eu lle ar gyfer monitro, adolygu a gwella ansawdd y gwasanaeth.

(2) Rhaid i'r trefniadau hynny gynnwys trefniadau ar gyfer ceisio safbwyntiau—

(a) unrhyw blentyn sydd wedi ei leoli gan y darparwr awdurdod lleol,

(b) rhieni unrhyw blentyn o'r fath, oni bai bod hyn yn amhriodol neu'n anghyson â llesiant y plentyn,

(c) rhieni maeth,

(d) personau sy'n gweithio at ddibenion gwasanaeth maethu'r awdurdod lleol, ac

(e) unrhyw awdurdod ardal,

ar ansawdd y gwasanaeth.

(3) Wrth wneud unrhyw benderfyniadau ar gynlluniau ar gyfer gwella ansawdd y gwasanaeth, rhaid i'r darparwr awdurdod lleol ystyried safbwyntiau'r personau hynny yr ymgynghorir â hwy yn unol â pharagraff (2).

Gofyniad i benodi rheolwr awdurdod lleol

7.—(1) Rhaid i'r darparwr awdurdod lleol benodi un o'i swyddogion i fod yn gyfrifol am reoli'r gwasanaeth.

(2) Rhaid i'r darparwr awdurdod lleol roi hysbysiad ysgrifenedig ar unwaith i Weinidogion Cymru—

(a) o enw'r person a benodir yn rheolwr,

(b) o'r dyddiad y mae'r penodiad i gymryd effaith,

(c) os bydd y person sydd wedi ei benodi'n rheolwr yn peidio â rheoli gwasanaeth maethu'r awdurdod lleol.

Gofynion o ran addasrwydd ar gyfer penodi rheolwr

8.—(1) Ni chaiff y darparwr awdurdod lleol benodi person i reoli'r gwasanaeth oni bai bod y person hwnnw yn addas i wneud hynny.

(2) At ddibenion paragraff (1), nid yw person yn addas i reoli'r gwasanaeth oni bai bod gofynion rheoliad 29(2) (addasrwydd staff) wedi eu bodloni mewn cysylltiad â'r person hwnnw.

Gofynion eraill mewn perthynas â'r rheolwr

9.—(1) Rhaid i'r darparwr awdurdod lleol sicrhau bod y person sydd wedi ei benodi'n rheolwr—

(a) yn cael ei gefnogi i gyflawni ei ddyletswyddau'n effeithiol, a

(b) yn ymgymryd â hyfforddiant priodol.

(2) Rhaid i'r darparwr awdurdod lleol sicrhau bod y rheolwr yn cydymffurfio â gofynion Rhan 11 (dyletswyddau rheolwyr awdurdodau lleol).

(3) Os bydd gan y darparwr awdurdod lleol reswm dros gredu nad yw'r rheolwr wedi cydymffurfio â gofyniad a osodir gan y rheoliadau yn Rhan 11, rhaid i'r darparwr gymryd unrhyw gamau gweithredu sy'n angenrheidiol i sicrhau y cydymffurfir â'r gofyniad.

(4) Rhaid i'r darparwr awdurdod lleol roi trefniadau addas yn eu lle i sicrhau bod y gwasanaeth yn cael ei reoli'n effeithiol ar unrhyw adeg pan nad oes rheolwr sydd wedi ei benodi neu pan yw'r rheolwr yn absennol o'r gwasanaeth.

Gofyniad i ddarparu'r gwasanaeth yn unol â pholisïau a gweithdrefnau

10.—(1) Rhaid i'r darparwr awdurdod lleol sicrhau bod y polisïau a'r gweithdrefnau a ganlyn yn eu lle ar gyfer y gwasanaeth—

(a) diogelu (gweler rheoliad 20),

(b) defnyddio rheolaeth neu ataliaeth yn briodol (gweler rheoliad 21),

(c) bwlio (gweler rheoliad 24),

(d) absenoldeb (gweler rheoliad 25),

(e) meddyginiaeth (gweler rheoliad 26 (mynediad i wasanaethau iechyd)),

(f) cefnogi a datblygu staff (gweler rheoliad 30),

(g) disgyblu staff (gweler rheoliad 32),

(h) cwynion (gweler rheoliad 39),

(i) chwythu'r chwiban (gweler rheoliad 40),

(j) cymorth ar gyfer rhieni maeth o ran sut i helpu plant i reoli eu harian (gweler rheoliad 45).

(2) Rhaid i'r darparwr awdurdod lleol hefyd gael unrhyw bolisïau a gweithdrefnau eraill yn eu lle sy'n rhesymol angenrheidiol i gefnogi nodau ac amcanion y gwasanaeth a nodir yn y datganiad o ddiben.

(3) Rhaid i'r darparwr awdurdod lleol sicrhau bod cynnwys y polisïau a'r gweithdrefnau y mae'n ofynnol iddynt fod yn eu lle yn rhinwedd paragraffau (1) a (2)—

(a) yn briodol i anghenion plant y darperir gofal a chymorth ar eu cyfer,

(b) yn gyson â'r datganiad o ddiben, ac

(c) yn cael eu cadw'n gyfredol.

(4) Rhaid i'r darparwr awdurdod lleol roi trefniadau yn eu lle i sicrhau bod y gwasanaeth yn cael ei ddarparu yn unol â'i bolisïau a'i weithdrefnau.

(5) Rhaid i'r darparwr awdurdod lleol sicrhau bod cynnwys y polisïau a'r gweithdrefnau y mae'n ofynnol iddynt fod yn eu lle o dan baragraff (1)(a), (b), (g) ac (i) yn ystyried anghenion unrhyw blant eraill y gall y lleoliad sy'n cael ei wneud effeithio arnynt.

Dyletswydd gonestrwydd

11. Rhaid i'r darparwr awdurdod lleol weithredu mewn ffordd agored a gonest gydag—

(a) unrhyw blentyn sydd wedi ei leoli ganddo,

(b) rhieni unrhyw blentyn o'r fath,

(c) rhieni maeth a darpar rieni maeth,

(d) yn achos plentyn sydd wedi ei leoli gydag awdurdod ardal, yr awdurdod ardal hwnnw.

RHAN 3

Gofynion ar ddarparwyr awdurdodau lleol o ran yr wybodaeth sydd i'w darparu i unigolion wrth gychwyn darparu gofal a chymorth

Gwybodaeth am y gwasanaeth etc.

12.—(1) Rhaid i'r darparwr awdurdod lleol lunio canllaw ysgrifenedig ar y gwasanaeth.

(2) Rhaid i'r canllaw—

(a) cael ei ddyddio, ei adolygu o leiaf bob blwyddyn a'i ddiweddaru fel y bo angen,

(b) bod mewn iaith, arddull, cyflwyniad a fformat sy'n briodol i blant (o bob oedran a dealltwriaeth) ac oedolion,

(c) cael ei roi i—

(i) unrhyw blentyn sydd wedi ei leoli gan y darparwr,

(ii) unrhyw rieni maeth a darpar rieni maeth,

(iii) yn achos plentyn sydd wedi ei leoli gydag awdurdod ardal, yr awdurdod hwnnw, a

(d) cael ei roi ar gael i eraill ar gais, oni bai nad yw hyn yn briodol neu y byddai'n anghyson â llesiant y plentyn.

(3) Rhaid i'r canllaw gynnwys y canlynol—

(a) crynodeb o'r polisïau a'r gweithdrefnau y mae rhaid i'r darparwr awdurdod lleol eu rhoi yn eu lle o dan reoliad 10(1)(a), (b), (c), (d), (e), (h) a (j),

(b) gwybodaeth am sut i wneud cwyn,

(c) gwybodaeth am argaeledd gwasanaethau eirioli annibynnol i blant sy'n derbyn gofal gan awdurdod lleol,

(d) gwybodaeth am rôl a manylion cyswllt Comisiynydd Plant Cymru(**1**).

(4) Rhaid i'r darparwr awdurdod lleol sicrhau bod plant yn cael unrhyw gymorth sy'n angenrheidiol i'w galluogi i ddeall yr wybodaeth a gynhwysir yn y canllaw.

(**1**) Crëwyd swydd Comisiynydd Plant Cymru gan adran 72 o Ddeddf Safonau Gofal 2000 (p. 14).

RHAN 4

Gofynion ar ddarparwyr awdurdod lleol o ran safon y gofal a'r cymorth sydd i'w darparu

Safonau gofal a chymorth i blant

13. Rhaid i'r darparwr awdurdod lleol sicrhau bod rhieni maeth yn rhoi gofal a chymorth i blentyn sydd wedi ei leoli gyda hwy—

(a) yn unol â chynllun gofal a chymorth y plentyn, a

(b) mewn ffordd sy'n cynnal, yn amddiffyn ac yn hybu diogelwch a llesiant y plentyn.

Gwybodaeth ar gyfer plant

14.—(1) Rhaid i'r darparwr awdurdod lleol roi trefniadau yn eu lle i sicrhau bod gan blant yr wybodaeth y mae ei hangen arnynt i wneud a chymryd rhan mewn penderfyniadau o ddydd i ddydd am y ffordd y darperir gofal a chymorth iddynt a sut y maent yn cael eu cefnogi i gyflawni eu canlyniadau personol.

(2) Rhaid i'r wybodaeth a ddarperir fod ar gael mewn iaith, arddull, cyflwyniad a fformat sy'n briodol i blant o bob oedran.

(3) Rhaid i'r darparwr awdurdod lleol roi trefniadau yn eu lle i sicrhau bod plant yn cael unrhyw gymorth sy'n angenrheidiol i'w galluogi i ddeall yr wybodaeth a ddarperir.

Cydymffurfedd â'r cytundeb gofal maeth

15. Rhaid i'r darparwr awdurdod lleol fonitro cydymffurfedd y rhieni maeth â gofynion y cytundeb gofal maeth.

Iaith a chyfathrebu

16.—(1) Rhaid i'r darparwr awdurdod lleol sicrhau bod anghenion iaith plant yn cael eu diwallu.

(2) Rhaid i'r darparwr awdurdod lleol sicrhau y darperir mynediad i unrhyw gymhorthion a chyfarpar sy'n angenrheidiol i blant i hwyluso'r ffordd y maent yn cyfathrebu ag eraill.

Parch a sensitifrwydd

17.—(1) Rhaid i'r darparwr awdurdod lleol roi trefniadau yn eu lle i sicrhau bod plant sydd wedi eu lleoli gan y darparwr yn cael eu trin â pharch a sensitifrwydd.

(2) Mae hyn yn cynnwys, ond nid yw'n gyfyngedig i—

(a) parchu preifatrwydd ac urddas y plentyn,

(b) parchu hawliau'r plentyn i gyfrinachedd,

(c) hybu ymreolaeth ac annibyniaeth y plentyn, a

(d) rhoi sylw i unrhyw nodweddion gwarchodedig perthnasol (fel y'u diffinnir yn adran 4 o Ddeddf Cydraddoldeb 2010(**1**)) y plentyn.

Dyletswydd i hybu cyswllt

18. Rhaid i'r darparwr awdurdod lleol sicrhau bod rhieni maeth yn hybu cyswllt rhwng plentyn sydd wedi ei leoli gyda hwy a rhieni, perthnasau a ffrindiau'r plentyn, yn unol â chynllun gofal a chymorth y plentyn ac unrhyw orchymyn llys sy'n ymwneud â chyswllt.

RHAN 5

Gofynion ar ddarparwyr awdurdodau lleol - diogelu

Diogelu – gofynion cyffredinol

19. Rhaid i'r darparwr awdurdod lleol roi trefniadau yn eu lle i sicrhau bod plant sydd wedi eu lleoli ganddo yn ddiogel ac yn cael eu hamddiffyn rhag camdriniaeth(**2**), esgeulustod(**3**) a thriniaeth amhriodol.

Polisïau a gweithdrefnau diogelu

20.—(1) Rhaid i'r darparwr awdurdod lleol gael polisïau a gweithdrefnau yn eu lle—

(a) ar gyfer atal camdriniaeth, esgeulustod a thriniaeth amhriodol, a

(b) ar gyfer ymateb i unrhyw honiad neu dystiolaeth o gamdriniaeth, esgeulustod neu driniaeth amhriodol.

(2) Yn y rheoliad hwn, cyfeirir at bolisïau a gweithdrefnau o'r fath fel polisïau a gweithdrefnau diogelu.

(3) Rhaid i'r darparwr awdurdod lleol sicrhau bod ei bolisïau a'i weithdrefnau diogelu yn cael eu gweithredu'n effeithiol.

(**1**) 2010 p. 15.

(**2**) *Gweler* adran 197(1) o Ddeddf 2014 am y diffiniad o "camdriniaeth".

(**3**) *Gweler* adran 197(1) o Ddeddf 2014 am y diffiniad o "esgeulustod".

(4) Yn benodol, pan fo honiad neu dystiolaeth o gamdriniaeth, esgeulustod neu driniaeth amhriodol, rhaid i'r darparwr awdurdod lleol—

(a) gweithredu yn unol â'i bolisïau a'i weithdrefnau diogelu,

(b) cymryd camau gweithredu ar unwaith i sicrhau diogelwch pob plentyn y darperir gofal a chymorth ar ei gyfer,

(c) gwneud atgyfeiriadau priodol i asiantaethau eraill, a

(d) cadw cofnod o unrhyw dystiolaeth neu sylwedd unrhyw honiad, unrhyw gamau gweithredu a gymerir ac unrhyw atgyfeiriadau a wneir.

Defnyddio rheolaeth ac ataliaeth yn briodol

21.—(1) Rhaid i'r darparwr awdurdod lleol gael polisi a gweithdrefnau yn eu lle ar ddefnyddio rheolaeth neu ataliaeth.

(2) Rhaid i'r polisi a'r gweithdrefnau wahardd gofal a chymorth rhag cael eu darparu mewn ffordd sy'n cynnwys gweithredoedd y bwriedir iddynt reoli neu atal plentyn oni bai bod y gweithredoedd hynny—

(a) yn angenrheidiol i atal risg o niwed a berir i'r plentyn neu i bersonau eraill neu ddifrod difrifol tebygol i eiddo, a

(b) yn ymateb cymesur i risg o'r fath.

(3) Rhaid i'r polisi a'r gweithdrefnau ei gwneud yn ofynnol i rieni maeth gael eu hyfforddi mewn unrhyw ddulliau rheoli neu atal sydd i'w defnyddio.

(4) Rhaid i'r polisi a'r gweithdrefnau ei gwneud yn ofynnol i rieni maeth—

(a) gwneud cofnod o unrhyw ddigwyddiad pan ddefnyddir rheolaeth neu ataliaeth, a

(b) hysbysu'r darparwr awdurdod lleol am unrhyw ddigwyddiad o'r fath o fewn 24 awr.

(5) Rhaid i'r darparwr awdurdod lleol sicrhau bod unrhyw reolaeth neu ataliaeth a ddefnyddir gan rieni maeth yn cael ei chyflawni yn unol â'r polisïau a'r gweithdrefnau hyn.

(6) At ddibenion y rheoliad hwn, mae person yn rheoli neu'n atal plentyn os yw'r person hwnnw—

(a) yn defnyddio, neu'n bygwth defnyddio, grym i sicrhau bod gweithred yn cael ei gwneud y mae'r plentyn yn ei gwrthsefyll, neu

(b) yn cyfyngu ar ryddid symud y plentyn, pa un a yw'r plentyn yn gwrthsefyll ai peidio, gan gynnwys drwy ddefnyddio dulliau corfforol, mecanyddol neu gemegol.

Gwaharddiad ar ddefnyddio cosb gorfforol

22. Rhaid i'r darparwr awdurdod lleol sicrhau nad yw rhieni maeth yn defnyddio unrhyw fath o gosb gorfforol ar unrhyw adeg yn erbyn unrhyw blentyn.

Amddifadu o ryddid

23. Ni chaniateir amddifadu plentyn o'i ryddid at ddiben cael gofal a chymorth heb awdurdod cyfreithlon.

Polisi a gweithdrefnau ar fwlio

24. Rhaid i'r darparwr awdurdod lleol gael polisi yn ei le ar atal bwlio a gweithdrefnau ar gyfer ymdrin â honiad o fwlio.

Gweithdrefnau pan yw plentyn yn absennol heb ganiatâd

25. Rhaid i'r darparwr awdurdod lleol sicrhau bod gweithdrefn i'w dilyn pan yw unrhyw blentyn sydd wedi ei leoli gyda rhieni maeth gan y darparwr yn absennol heb ganiatâd.

RHAN 6

Gofynion ar ddarparwyr awdurdodau lleol i sicrhau mynediad i wasanaethau iechyd, gwasanaethau addysg a gwasanaethau eraill

Mynediad i wasanaethau iechyd

26.—(1) Rhaid i'r darparwr awdurdod lleol sicrhau bod rhieni maeth yn hybu iechyd a datblygiad plant sydd wedi eu lleoli gyda hwy.

(2) Yn benodol, rhaid i'r darparwr awdurdod lleol sicrhau bod rhieni maeth—

(a) yn cofrestru pob plentyn ag ymarferydd cyffredinol,

(b) yn darparu i bob plentyn fynediad i unrhyw gyngor, triniaeth a gwasanaethau meddygol, deintyddol, optegol, nyrsio, seicolegol a seiciatrig y mae eu hangen ar y plentyn,

(c) yn darparu i bob plentyn unrhyw gymorth, cymhorthion a chyfarpar unigol y mae eu hangen ar y plentyn o ganlyniad i unrhyw anghenion iechyd neu anabledd penodol sydd ganddo, a

(d) yn darparu i bob plentyn ganllawiau, cymorth a chyngor ynghylch iechyd, gofal personol a materion hybu iechyd sy'n

briodol i anghenion a dymuniadau'r plentyn.

(3) Rhaid i'r darparwr awdurdod lleol gael polisi a gweithdrefnau yn eu lle mewn perthynas â rhoi meddyginiaethau gan rieni maeth.

Addysg, cyflogaeth a gweithgareddau hamdden

27.—(1) Rhaid i'r darparwr awdurdod lleol sicrhau bod cyrhaeddiad addysgol plant sydd wedi eu lleoli gyda rhieni maeth yn cael ei hybu.

(2) Yn benodol, rhaid i'r darparwr awdurdod lleol—

(a) sefydlu gweithdrefn ar gyfer monitro cyrhaeddiad addysgol, cynnydd a phresenoldeb yn yr ysgol plant sydd wedi eu lleoli gyda rhieni maeth,

(b) mewn perthynas â phlant oedran ysgol sydd wedi eu lleoli gyda rhieni maeth, sicrhau bod rhieni maeth yn hybu presenoldeb rheolaidd y plant yn yr ysgol a'u cyfranogiad mewn gweithgareddau ysgol, ac

(c) darparu i rieni maeth unrhyw wybodaeth a chynhorthwy, gan gynnwys cyfarpar, sy'n angenrheidiol i ddiwallu anghenion addysgol plant sydd wedi eu lleoli gyda hwy.

(3) Rhaid i'r darparwr awdurdod lleol sicrhau bod rhieni maeth yn hybu diddordebau hamdden plant sydd wedi eu lleoli gyda hwy ac yn eu cefnogi i chwarae ac ymroi i weithgareddau adloniadol sy'n briodol i'w hoedran ac i gymryd rhan ddirwystr mewn bywyd diwylliannol a'r celfyddydau(**1**).

(4) Pan fo unrhyw blentyn sydd wedi ei leoli gyda rhieni maeth wedi cyrraedd yr oedran pan na fo'n ofynnol iddo gael addysg lawnamser orfodol mwyach, rhaid i'r darparwr awdurdod lleol gynorthwyo i wneud trefniadau a wneir ar gyfer y plentyn mewn cysylltiad â'i addysg, ei hyfforddiant a'i gyflogaeth, a rhoi effaith i'r trefniadau hynny.

(**1**) Mae adran 1 o Fesur Hawliau Plant a Phobl Ifanc (Cymru) 2011 (mccc 2) yn ei gwneud yn ofynnol i Weinidogion Cymru, wrth arfer unrhyw un neu ragor o'u swyddogaethau, roi sylw dyledus i ofynion Rhan 1 o Gonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn a fabwysiadwyd ac a agorwyd i'w lofnodi, ei gadarnhau a'i gytuno gan benderfyniad y Cynulliad Cyffredinol 44/25 dyddiedig 20 Tachwedd 1989 ("y Confensiwn"). Mae erthygl 31 o Ran 1 o'r Confensiwn yn cydnabod hawl plentyn i chwarae.

RHAN 7

Staffio

Staffio - gofynion cyffredinol

28. Rhaid i'r darparwr awdurdod lleol sicrhau ar bob adeg fod nifer digonol o staff sydd â'r cymwysterau, yr hyfforddiant, y sgiliau, y cymhwysedd a'r profiad addas yn cael eu defnyddio i weithio yn y gwasanaeth, gan roi sylw—

(a) i'r datganiad o ddiben ar gyfer y gwasanaeth,

(b) i anghenion gofal a chymorth plant,

(c) i'r angen i gefnogi plant i gyflawni eu canlyniadau personol,

(d) i'r angen i ddiogelu a hybu iechyd a lles plant, ac

(e) i ofynion y Rheoliadau hyn.

Addasrwydd staff

29.—(1) Ni chaiff y darparwr awdurdod lleol—

(a) cyflogi person o dan gontract cyflogaeth i weithio yn y gwasanaeth oni bai bod y person hwnnw yn addas i wneud hynny,

(b) caniatáu i wirfoddolwr weithio yn y gwasanaeth oni bai bod y person hwnnw yn addas i wneud hynny, nac

(c) caniatáu i unrhyw berson arall weithio yn y gwasanaeth mewn swydd y gall, yng nghwrs ei ddyletswyddau, gael cysylltiad rheolaidd ynddi â phlant sy'n cael gofal a chymorth oni bai bod y person hwnnw yn addas i wneud hynny.

(2) At ddibenion paragraff (1), nid yw person yn addas i weithio yn y gwasanaeth oni bai—

(a) bod y person yn addas o ran ei uniondeb ac o gymeriad da,

(b) bod gan y person y cymwysterau, y sgiliau, y cymhwysedd a'r profiad sy'n angenrheidiol ar gyfer y gwaith y mae i'w wneud,

(c) bod y person, oherwydd ei iechyd, ar ôl i addasiadau rhesymol gael eu gwneud, yn gallu cyflawni'n briodol y tasgau sy'n rhan annatod o'i rôl,

(d) bod y person wedi darparu gwybodaeth neu ddogfennaeth lawn a boddhaol, yn ôl y digwydd, mewn cysylltiad â phob un o'r materion sy'n ofynnol o dan baragraffau 1 i 9 o Atodlen 3, a bod yr wybodaeth hon neu'r ddogfennaeth hon ar gael yn y gwasanaeth i Weinidogion Cymru edrych arni, ac

(e) pan fo'r person wedi ei gyflogi gan y darparwr awdurdod lleol i reoli'r gwasanaeth, o 1 Medi 2022, fod y person wedi ei gofrestru fel rheolwr gofal cymdeithasol(**1**) â Gofal Cymdeithasol Cymru.

(3) Rhaid i gais gael ei wneud am dystysgrif GDG briodol gan neu ar ran y darparwr awdurdod lleol at ddiben asesu addasrwydd person ar gyfer swydd y cyfeirir ati ym mharagraff (1). Ond nid yw'r gofyniad hwn yn gymwys os yw'r person sy'n gweithio yn y gwasanaeth wedi ei gofrestru â gwasanaeth diweddaru'r Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd (y cyfeirir ato yn y rheoliad hwn fel gwasanaeth diweddaru'r GDG).

(4) Pan fo person sy'n cael ei ystyried ar gyfer swydd y cyfeirir ati ym mharagraff (1) wedi ei gofrestru â gwasanaeth diweddaru'r GDG, rhaid i'r darparwr awdurdod lleol wirio statws tystysgrif GDG y person at ddiben asesu addasrwydd y person hwnnw ar gyfer y swydd honno.

(5) Pan fo person a benodir i swydd y cyfeirir ati ym mharagraff (1) wedi ei gofrestru â gwasanaeth diweddaru'r GDG, rhaid i'r darparwr awdurdod lleol wirio statws tystysgrif GDG y person o leiaf bob blwyddyn.

(6) Pan na fo person a benodir i swydd y cyfeirir ati ym mharagraff (1) wedi ei gofrestru â gwasanaeth diweddaru'r GDG, rhaid i'r darparwr awdurdod lleol wneud cais am dystysgrif GDG newydd mewn cysylltiad â'r person hwnnw o fewn tair blynedd i ddyroddi'r dystysgrif y gwneir cais amdani yn unol â pharagraff (3) ac wedi hynny rhaid i geisiadau pellach o'r fath gael eu gwneud o leiaf bob tair blynedd.

(7) Os nad yw person sy'n gweithio yn y gwasanaeth yn addas i weithio yn y gwasanaeth mwyach o ganlyniad i beidio â bodloni un neu ragor o'r gofynion ym mharagraff (2), rhaid i'r darparwr awdurdod lleol—

(a) cymryd camau gweithredu angenrheidiol a chymesur i ddiogelu plant, a

(b) pan fo'n briodol, hysbysu—

(**1**) *Gweler* adran 79(1)(b) o Ddeddf 2016 am y diffiniad o "rheolwr gofal cymdeithasol".

(i) Gofal Cymdeithasol Cymru,

(ii) y Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd.

Cefnogi a datblygu staff

30.—(1) Rhaid i'r darparwr awdurdod lleol gael polisi yn ei le ar gyfer cefnogi a datblygu staff.

(2) Rhaid i'r darparwr awdurdod lleol sicrhau bod unrhyw berson sy'n gweithio yn y gwasanaeth (gan gynnwys person y caniateir iddo weithio fel gwirfoddolwr)—

(a) yn cael cyfnod sefydlu sy'n briodol i'w rôl,

(b) yn cael ei wneud yn ymwybodol o'i gyfrifoldebau ei hun a chyfrifoldebau staff eraill,

(c) yn cael ei oruchwylio a'i arfarnu'n briodol,

(d) yn cael hyfforddiant craidd sy'n briodol i'r gwaith sydd i'w wneud ganddo,

(e) yn cael hyfforddiant arbenigol fel y bo'n briodol, ac

(f) yn cael cymorth a chynhorthwy i gael unrhyw hyfforddiant pellach sy'n briodol i'r gwaith y mae'n ei wneud.

(3) Rhaid i'r darparwr awdurdod lleol sicrhau bod unrhyw berson a gyflogir i weithio yn y gwasanaeth yn rheolwr yn cael ei gefnogi i gynnal unrhyw gofrestriad â Gofal Cymdeithasol Cymru.

Gwybodaeth ar gyfer staff

31.—(1) Rhaid i'r darparwr awdurdod lleol sicrhau y darperir gwybodaeth i bob person sy'n gweithio yn y gwasanaeth (gan gynnwys unrhyw berson y caniateir iddo weithio fel gwirfoddolwr) am y gwasanaeth a'r ffordd y caiff ei ddarparu.

(2) Rhaid i'r darparwr awdurdod lleol sicrhau bod trefniadau addas yn eu lle i wneud staff yn ymwybodol o unrhyw godau ymarfer ynghylch y safonau ymddygiad a ddisgwylir oddi wrth weithwyr gofal cymdeithasol, y mae'n ofynnol i Ofal Cymdeithasol Cymru eu cyhoeddi o dan adran 112(1)(a) o Ddeddf 2016.

Gweithdrefnau disgyblu

32.—(1) Rhaid i'r darparwr awdurdod lleol roi gweithdrefn ddisgyblu yn ei lle a'i gweithredu.

(2) Rhaid i'r weithdrefn ddisgyblu gynnwys—

(a) darpariaeth ar gyfer atal dros dro, a chymryd camau gweithredu heb fod mor bell ag atal dros dro, gyflogeion er budd diogelwch neu lesiant plant sy'n cael gofal a chymorth gan y gwasanaeth, a

(b) darpariaeth bod methiant ar ran cyflogai i adrodd am achos o gam-drin, neu am amheuaeth o gam-drin, i berson priodol yn sail dros ganiatáu cychwyn achos disgyblu.

(3) At ddiben paragraff (2)(b), person priodol yw—

(a) un o swyddogion Gweinidogion Cymru,

(b) y darparwr awdurdod lleol,

(c) swyddog i'r awdurdod lleol,

(d) yn achos cam-drin neu amheuaeth o gam-drin plentyn, swyddog i'r Gymdeithas Genedlaethol er Atal Creulondeb i Blant, neu

(e) swyddog heddlu,

yn ôl y digwydd.

Cyfyngiadau ar gyflogaeth

33.—(1) Ni chaiff y darparwr awdurdod lleol gyflogi i weithio, at ddibenion y gwasanaeth maethu, mewn swydd y mae paragraff (2) yn gymwys iddi, berson sydd—

(a) yn rhiant maeth sydd wedi ei gymeradwyo gan y gwasanaeth maethu, neu

(b) yn aelod o aelwyd rhiant maeth o'r fath.

(2) Mae'r paragraff hwn yn gymwys i unrhyw swydd reoli, swydd gwaith cymdeithasol neu swydd broffesiynol arall, oni bai bod y gwaith yn cael ei wneud yn achlysurol, fel gwirfoddolwr, neu am ddim mwy na 5 awr mewn unrhyw wythnos, yn achos swydd nad yw'n swydd reoli nac yn swydd gwaith cymdeithasol.

RHAN 8

Mangreoedd, cyfleusterau a chyfarpar

Mangreoedd, cyfleusterau a chyfarpar - darparwyr awdurdodau lleol

34. Rhaid i'r darparwr awdurdod lleol sicrhau bod y mangreoedd, y cyfleusterau a'r cyfarpar a ddefnyddir ar gyfer gweithredu'r gwasanaeth yn addas, gan roi sylw i'r datganiad o ddiben ar gyfer y gwasanaeth.

Digonolrwydd cyfleusterau

35. Rhaid i'r darparwr awdurdod lleol sicrhau bod gan y mangreoedd a ddefnyddir ar gyfer gweithredu'r gwasanaeth gyfleusterau digonol ar gyfer—

(a) goruchwylio staff, a

(b) storio cofnodion yn ddiogel.

Mangreoedd, cyfleusterau a chyfarpar - rhieni maeth

36.—(1) Rhaid i'r darparwr awdurdod lleol gael trefniadau yn eu lle i sicrhau bod y mangreoedd, y cyfleusterau a'r cyfarpar a ddefnyddir gan rieni maeth ar gyfer darparu gofal a chymorth i blant—

(a) yn addas ac yn ddiogel i'r diben y bwriedir iddynt gael eu defnyddio ato,

(b) yn cael eu defnyddio mewn ffordd ddiogel,

(c) yn cael eu cynnal a'u cadw'n briodol, a

(d) yn cael eu cadw'n lân yn unol â safon sy'n briodol i'r diben y maent yn cael eu defnyddio ato.

(2) Rhaid i'r darparwr awdurdod lleol sicrhau bod rhieni maeth yn cael eu hyfforddi'n briodol ynghylch sut i weithredu unrhyw gyfarpar y maent yn ei ddefnyddio wrth ddarparu gofal a chymorth i blentyn.

RHAN 9

Gofynion eraill ar ddarparwyr awdurdod lleol

Cofnodion mewn cysylltiad â gwasanaethau maethu

37.—(1) Rhaid i'r darparwr awdurdod lleol gynnal y cofnodion a bennir yn Atodlen 2 am 15 mlynedd.

(2) Rhaid i'r darparwr awdurdod lleol—

(a) sicrhau bod y cofnodion a bennir yn Atodlen 2 yn gywir ac yn gyfredol,

(b) cadw'r cofnodion yn ddiogel,

(c) gwneud trefniadau addas er mwyn i'r cofnodion barhau i gael eu cadw'n ddiogel os bydd y gwasanaeth yn cau,

(d) rhoi'r cofnodion ar gael i Weinidogion Cymru ar gais,

(e) sicrhau bod plant sy'n defnyddio'r gwasanaeth—

(i) yn cael eu gwneud yn ymwybodol o'u hawliau i gael mynediad i'w cofnodion, a

(ii) yn cael mynediad i'w cofnodion fel y mae'r gyfraith yn ei ganiatáu.

Gwrthdaro buddiannau

38. Rhaid i'r darparwr awdurdod lleol gael trefniadau effeithiol yn eu lle i nodi, cofnodi a rheoli achosion o wrthdaro buddiannau posibl.

Polisi a gweithdrefnau cwyno

39.—(1) Rhaid i'r darparwr awdurdod lleol gael polisi cwyno yn ei le a sicrhau bod y gwasanaeth yn cael ei weithredu yn unol â'r polisi hwnnw.

(2) Rhaid i'r polisi cwyno gynnwys gweithdrefnau ar gyfer ystyried cwynion a wneir i'r darparwr awdurdod lleol gan neu ar ran plant sydd wedi eu lleoli gan y darparwr ynghylch—

(a) y darparwr,

(b) rhieni maeth, ac

(c) unrhyw fater arall y mae'r darparwr yn ystyried ei fod yn berthnasol.

(3) Rhaid i'r polisi cwyno gynnwys gweithdrefnau ar gyfer ystyried cwynion a wneir i'r darparwr awdurdod lleol gan neu ar ran unrhyw blant eraill y gall y lleoliad a wneir effeithio arnynt ynghylch—

(a) y darparwr, a

(b) unrhyw fater arall y mae'r darparwr yn ystyried ei fod yn berthnasol.

(4) Rhaid i'r polisi cwyno gynnwys gweithdrefnau ar gyfer ystyried cwynion a wneir i'r darparwr awdurdod lleol gan rieni maeth ynghylch—

(a) y darparwr, a

(b) unrhyw fater arall y mae'r darparwr yn ystyried ei fod yn berthnasol.

(5) Rhaid i'r polisi cwyno gynnwys gweithdrefnau ar gyfer ystyried cwynion a wneir i'r darparwr awdurdod lleol gan rieni unrhyw blentyn sydd wedi ei leoli gan y darparwr ynghylch—

(a) y darparwr, a

(b) unrhyw fater arall y mae'r darparwr yn ystyried ei fod yn berthnasol.

(6) Rhaid i'r darparwr awdurdod lleol roi trefniadau effeithiol yn eu lle ar gyfer ymdrin â chwynion gan gynnwys trefniadau ar gyfer—

(a) nodi cwynion ac ymchwilio iddynt,

(b) sicrhau bod camau gweithredu priodol yn cael eu cymryd yn dilyn ymchwiliad, ac

(c) cadw cofnodion sy'n ymwneud â'r materion yn is-baragraffau (a) a (b).

(7) Rhaid i'r darparwr awdurdod lleol ddarparu crynodeb o gwynion, ymatebion ac unrhyw gamau gweithredu dilynol a gymerir i Weinidogion Cymru o fewn 28 o ddiwrnodau i gael cais i wneud hynny.

(8) Rhaid i'r darparwr awdurdod lleol—

(a) dadansoddi gwybodaeth sy'n ymwneud â chwynion a phryderon, a

(b) gan roi sylw i'r dadansoddiad hwnnw, nodi unrhyw feysydd i'w gwella.

Chwythu'r chwiban

40.—(1) Rhaid i'r darparwr awdurdod lleol sicrhau bod pob person sy'n gweithio yn y gwasanaeth (gan gynnwys unrhyw berson y caniateir iddo weithio fel gwirfoddolwr) yn gallu codi pryderon am y gwasanaeth.

(2) Rhaid i'r trefniadau hyn gynnwys—

(a) cael polisi chwythu'r chwiban yn ei le a gweithredu yn unol â'r polisi hwnnw, a

(b) sefydlu trefniadau i alluogi a chefnogi pobl sy'n gweithio yn y gwasanaeth i godi pryderon o'r fath.

(3) Rhaid i'r darparwr awdurdod lleol sicrhau bod y trefniadau sy'n ofynnol o dan y rheoliad hwn yn cael eu gweithredu'n effeithiol.

(4) Pan godir pryder, rhaid i'r darparwr awdurdod lleol sicrhau—

(a) yr ymchwilir i'r pryder,

(b) y cymerir camau priodol yn dilyn ymchwiliad, ac

(c) y cedwir cofnod sy'n ymwneud â'r materion yn is-baragraffau (a) a (b).

RHAN 10

Cefnogi a goruchwylio rhieni maeth

Cymorth, hyfforddiant a gwybodaeth ar gyfer rhieni maeth

41.—(1) Rhaid i'r darparwr awdurdod lleol sicrhau bod gan rieni maeth yr wybodaeth y mae ei hangen arnynt i ddarparu gofal a chymorth i blentyn sydd wedi ei leoli gyda hwy yn unol â chynllun gofal a chymorth y plentyn.

(2) Rhaid i'r darparwr awdurdod lleol sicrhau bod rhieni maeth yn cael unrhyw hyfforddiant, cyngor a chymorth, gan gynnwys cymorth y tu allan i oriau swyddfa, y mae'n ymddangos eu bod yn angenrheidiol er budd plant sydd wedi eu lleoli gyda'r rhieni maeth ac i'w galluogi i ddarparu gofal a chymorth i blant yn unol â chynllun gofal a chymorth pob plentyn.

(3) Rhaid i'r darparwr awdurdod lleol sicrhau bod darpar rieni maeth yn cael unrhyw hyfforddiant, gwybodaeth a chyngor yr ystyrir eu bod yn angenrheidiol.

(4) Rhaid i'r darparwr awdurdod lleol fonitro ac adolygu'r wybodaeth, yr hyfforddiant, y cyngor a'r cymorth a ddarperir i rieni maeth a darpar rieni maeth a gwneud unrhyw welliannau sy'n angenrheidiol.

Polisïau a gweithdrefnau i rieni maeth

42. Rhaid i'r darparwr awdurdod lleol sicrhau bod rhieni maeth yn gyfarwydd â'r polisïau a'r gweithdrefnau a sefydlir o dan reoliadau 20, 21, 24, 25, 26, 39 a 45 ac yn gweithredu yn unol â hwy.

Goruchwylio

43. Rhaid i'r darparwr awdurdod lleol sicrhau bod rhieni maeth yn cael eu goruchwylio'n briodol.

Perthnasoedd gwaith effeithiol

44. Rhaid i'r darparwr awdurdod lleol—

(a) cynnal perthnasoedd proffesiynol da â rhieni maeth, a

(b) annog a chynorthwyo rhieni maeth i gynnal perthnasoedd personol da â phlant sydd wedi eu lleoli gyda hwy.

Cefnogi plant i reoli eu harian

45.—(1) Rhaid i'r darparwr awdurdod lleol gael polisi a gweithdrefnau yn eu lle i alluogi rhieni maeth i ddarparu cymorth a chynhorthwy i blant o ran sut i reoli eu harian.

(2) Rhaid i'r polisi a'r gweithdrefnau y mae'n ofynnol gan y rheoliad hwn iddynt fod yn eu lle nodi'r camau sydd i'w cymryd gan rieni maeth i alluogi a chefnogi plant i reoli eu harian eu hunain ac i amddiffyn plant rhag camdriniaeth ariannol(**1**).

(3) Rhaid i'r polisi a'r gweithdrefnau sicrhau bod y darparwr awdurdod lleol yn goruchwylio ac yn monitro'n ddigonol y cynilion a wneir gan rieni maeth ar ran plant.

(4) Pan fo'r rhieni maeth yn dal arian plentyn at unrhyw ddiben, rhaid i'r polisi a'r gweithdrefnau sy'n ofynnol gan y rheoliad hwn ddarparu bod yr arian yn cael ei ddal mewn cyfrif yn enw'r plentyn neu mewn cyfrif sy'n ei gwneud yn bosibl darnodi arian y plentyn yn glir.

(**1**) *Gweler* adran 197(1) o Ddeddf 2014 am y diffiniad o "camdriniaeth ariannol".

(5) Rhaid i'r polisi a'r gweithdrefnau sicrhau bod rhieni maeth yn trosglwyddo'r holl gofnodion o gynilion (gan gynnwys gwariant o gynilion) i'r darparwr awdurdod lleol pan ddaw lleoliad plentyn y mae'r cofnodion yn ymwneud ag ef i ben.

RHAN 11

Dyletswyddau rheolwyr awdurdodau lleol

Goruchwylio digonolrwydd adnoddau

46.—(1) Rhaid i reolwr yr awdurdod lleol adrodd i'r darparwr awdurdod lleol am ddigonolrwydd yr adnoddau sydd ar gael i ddarparu'r gwasanaeth yn unol â gofynion y Rheoliadau hyn.

(2) Rhaid i adroddiadau o'r fath gael eu gwneud yn chwarterol.

Adroddiadau eraill i'r darparwr awdurdod lleol

47. Rhaid i reolwr yr awdurdod lleol, yn ddi-oed, adrodd i'r darparwr awdurdod lleol—

(a) am unrhyw bryderon ynghylch darparu'r gwasanaeth,

(b) am unrhyw newidiadau sylweddol i'r ffordd y caiff y gwasanaeth ei reoli neu ei ddarparu, ac

(c) am unrhyw bryderon nad yw'r gwasanaeth yn cael ei ddarparu yn unol â'r datganiad o ddiben ar gyfer y gwasanaeth.

Ymgysylltu â phlant ac eraill

48.—(1) Rhaid i reolwr yr awdurdod lleol roi trefniadau addas yn eu lle ar gyfer cael safbwyntiau—

(a) unrhyw blentyn sydd wedi ei leoli gan y darparwr awdurdod lleol,

(b) rhieni unrhyw blentyn o'r fath, oni bai bod hyn yn amhriodol neu'n anghyson â llesiant y plentyn,

(c) rhieni maeth, a

(d) staff sy'n cael eu cyflogi yn y gwasanaeth,

ar ansawdd y gofal a'r cymorth a ddarperir a sut y gellir gwella hyn.

(2) Rhaid i reolwr yr awdurdod lleol adrodd am y safbwyntiau a geir i'r darparwr awdurdod lleol er mwyn i'r safbwyntiau hyn allu cael eu hystyried gan y darparwr wrth wneud unrhyw benderfyniadau ar gynlluniau ar gyfer gwella ansawdd y gofal a'r cymorth a ddarperir gan y gwasanaeth.

Dyletswydd i sicrhau bod systemau yn eu lle i gofnodi cwynion

49. Rhaid i reolwr yr awdurdod lleol sicrhau bod systemau effeithiol yn eu lle i gofnodi cwynion.

Dyletswydd i sicrhau bod systemau yn eu lle ar gyfer cadw cofnodion

50. Rhaid i reolwr yr awdurdod lleol sicrhau bod systemau effeithiol yn eu lle mewn perthynas â chadw cofnodion, sy'n cynnwys systemau ar gyfer sicrhau bod y cofnodion y mae rhaid iddynt gael eu cadw o dan reoliad 37 yn gywir ac yn gyflawn.

Dyletswydd i sicrhau bod polisïau a gweithdrefnau yn gyfredol

51. Rhaid i reolwr yr awdurdod lleol roi trefniadau addas yn eu lle i sicrhau bod polisïau a gweithdrefnau'r darparwr yn cael eu cadw'n gyfredol, gan roi sylw i'r datganiad o ddiben ar gyfer y gwasanaeth.

Adolygiad o ansawdd y gofal

52.—(1) Rhaid i reolwr yr awdurdod lleol roi trefniadau addas yn eu lle i sefydlu a chynnal system ar gyfer monitro, adolygu a gwella ansawdd y gwasanaeth.

(2) Rhaid i'r system a sefydlir o dan baragraff (1) wneud darpariaeth i ansawdd y gofal a'r cymorth gael ei adolygu mor aml ag sy'n ofynnol ond o leiaf bob chwe mis.

Cymorth ar gyfer codi pryderon

53. Rhaid i reolwr yr awdurdod lleol sicrhau y cydymffurfir â pholisi chwythu chwiban y darparwr awdurdod lleol a bod y trefniadau i alluogi a chefnogi pobl sy'n gweithio yn y gwasanaeth i godi pryderon o'r fath yn cael eu gweithredu'n effeithiol.

Huw Irranca-Davies

Y Gweinidog Plant, Pobl Hŷn a Gofal Cymdeithasol o dan awdurdod Ysgrifennydd y Cabinet dros Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol, un o Weinidogion Cymru
12 Rhagfyr 2018

ATODLEN 1

Rheoliadau 2 a 4

Gwybodaeth sydd i'w chynnwys mewn datganiad o ddiben gan ddarparwr awdurdod lleol

Rhaid i'r datganiad o ddiben a lunnir gan ddarparwr awdurdod lleol gynnwys yr wybodaeth a ganlyn—

(a) enw a phrif gyfeiriad yr awdurdod lleol,

(b) enw rheolwr yr awdurdod lleol,

(c) datganiad o ystod anghenion y plant y mae'r gwasanaeth i'w ddarparu ar eu cyfer,

(d) sut y mae'r gwasanaeth i'w ddarparu i ddiwallu anghenion plant ac i'w cefnogi i gyflawni eu canlyniadau personol,

(e) manylion strwythur rheoli a staffio'r gwasanaeth,

(f) manylion y cyfleusterau a'r cyfarpar a fydd ar gael i rieni maeth i'w cynorthwyo i ddiwallu anghenion plant am ofal a chymorth ac i'w cefnogi i gyflawni eu canlyniadau personol,

(g) manylion y trefniadau a wnaed i gefnogi anghenion diwylliannol, ieithyddol a chrefyddol plant,

(h) manylion y trefniadau a wnaed i ddarparu cymorth i blant mewn perthynas â'u cyfeiriadedd rhywiol a'u hunaniaeth o ran rhywedd,

(i) manylion y trefniadau a wnaed ar gyfer ymgynghori â phlant ynghylch gweithredu gwasanaeth maethu'r awdurdod lleol,

(j) manylion ynghylch sut y bydd yr awdurdod lleol yn diwallu anghenion iaith a chyfathrebu plant, gan gynnwys drwy gyfrwng y Gymraeg.

ATODLEN 2 Rheoliad 37

Y cofnodion sydd i'w cadw gan ddarparwyr awdurdodau lleol

1. Cofnod sy'n dangos mewn cysylltiad â phob plentyn sydd wedi ei leoli gyda rhieni maeth—

(a) dyddiad lleoli'r plentyn;

(b) cynllun gofal a chymorth y plentyn;

(c) y cytundeb gofal maeth mewn cysylltiad â'r plentyn;

(d) enw a chyfeiriad y rhieni maeth;

(e) y dyddiad y daeth lleoliad y plentyn yno i ben;

(f) cyfeiriad y plentyn cyn y lleoliad;

(g) cyfeiriad y plentyn wrth iddo ymadael â'r lleoliad;

(h) y ddarpariaeth statudol y mae neu yr oedd gofal maeth yn cael ei ddarparu i'r plentyn odani.

2. Cofnod o'r holl bersonau sy'n gweithio i'r darparwr awdurdod lleol, a hwnnw'n gofnod y mae rhaid iddo gynnwys y materion a ganlyn mewn cysylltiad â pherson sy'n dod o fewn rheoliad 29(1)—

(a) enw llawn a chyfeiriad cartref;

(b) dyddiad geni;

(c) rhyw;

(d) cymwysterau sy'n berthnasol i, a phrofiad o wneud, gwaith sy'n ymwneud â phlant;

(e) copi o dystysgrif geni a phasbort (os oes ganddo un) mewn cysylltiad â'r person;

(f) copi o bob geirda a geir mewn cysylltiad â'r person;

(g) pa un a yw'r person wedi ei gyflogi gan y darparwr awdurdod lleol at ddibenion gwasanaeth maethu'r awdurdod lleol o dan gontract gwasanaeth, contract ar gyfer gwasanaethau, neu heblaw o dan gontract, neu a yw wedi ei gyflogi gan rywun ac eithrio'r darparwr awdurdod lleol;

(h) pa un a yw'r person yn gweithio'n llawnamser neu'n rhan-amser, ac, os yw'n rhan-amser, nifer yr oriau sy'n cael eu gweithio ar gyfartaledd bob wythnos;

(i) y dyddiadau y mae'r person yn dechrau cael ei gyflogi felly ac yn peidio â chael ei gyflogi felly;

(j) y swydd sydd gan y person yn y gwasanaeth;

(k) cofnodion o gamau disgyblu ac unrhyw gofnodion eraill mewn perthynas â chyflogaeth y person; ac

(l) cofnod o ddyddiad tystysgrif GDG ddiweddaraf y person ac a gymerwyd unrhyw gamau gweithredu o ganlyniad i gynnwys y dystysgrif.

3. Cofnod o bob damwain ddifrifol ac anaf difrifol sy'n digwydd i blant tra bônt wedi eu lleoli gyda rhieni maeth.

4. Cofnod o'r holl gwynion a wneir o dan y polisi cwyno y mae'r darparwr awdurdod lleol yn ei roi yn ei le, a'r camau gweithredu a gymerir gan y darparwr awdurdod lleol mewn cysylltiad ag unrhyw gwynion o'r fath.

5. Dyddiad ac amgylchiadau unrhyw atgyfeiriadau diogelu, a'r canlyniad.

6. Dyddiad ac amgylchiadau unrhyw achos o ddefnyddio rheolaeth neu ataliaeth gan rieni maeth ar blentyn.

ATODLEN 3

Rheoliadau 2 a 29

RHAN 1

Gwybodaeth a dogfennaeth sydd i fod ar gael mewn cysylltiad â phersonau sy'n gweithio mewn gwasanaethau maethu

1. Prawf o bwy yw'r person gan gynnwys ffotograff diweddar.

2. Pan fo'n ofynnol at ddibenion cwestiwn sydd wedi ei esemptio yn unol ag adran 113A(2)(b) o Ddeddf yr Heddlu 1997(**1**), copi o dystysgrif cofnod troseddol ddilys a ddyroddir o dan adran 113A o'r Ddeddf honno ynghyd, ar ôl y diwrnod penodedig a phan fo'n gymwys, â'r wybodaeth a grybwyllir yn adran 30A(3) o Ddeddf Diogelu Grwpiau Hyglwyf 2006(**2**) (darparu gwybodaeth am waharddiadau ar gais).

3. Pan fo'n ofynnol at ddibenion cwestiwn sydd wedi ei esemptio ac a ofynnir at ddiben rhagnodedig o dan adran 113B(2)(b) o Ddeddf yr Heddlu 1997, copi o dystysgrif cofnod troseddol manwl ddilys a ddyroddir o dan adran 113B o'r Ddeddf honno ynghyd, pan fo'n gymwys, â gwybodaeth addasrwydd sy'n ymwneud â phlant (o fewn ystyr "suitability information relating to children" yn adran 113BA(2) o'r Ddeddf honno) neu wybodaeth addasrwydd sy'n ymwneud ag oedolion hyglwyf (o fewn ystyr "suitability information relating to vulnerable adults" yn adran 113BB(2) o'r Ddeddf honno).

4. Dau eirda ysgrifenedig, gan gynnwys geirda gan y cyflogwr diwethaf, os oes un.

5. Pan fo person wedi gweithio'n flaenorol mewn swydd yr oedd ei dyletswyddau yn cynnwys gweithio gyda phlant neu oedolion hyglwyf, cadarnhad, i'r graddau y bo'n rhesymol ymarferol, o'r rheswm pam y daeth y gyflogaeth neu'r swydd i ben.

6. Tystiolaeth ddogfennol o unrhyw gymhwyster perthnasol.

7. Pan fo'n berthnasol, tystiolaeth ddogfennol o gofrestriad â Gofal Cymdeithasol Cymru.

(**1**) 1997 p. 50.

(**2**) 2006 p. 47. Mae adrannau newydd 30A a 30B i'w rhoi yn lle adrannau 30 i 32 o Ddeddf Diogelu Grwpiau Hyglwyf 2006 fel y'i deddfwyd yn wreiddiol o ganlyniad i amnewidiadau a wnaed gan adran 72(1) o Ddeddf Diogelu Rhyddidau 2012. Mae adran 72(1) i'w chychwyn ar ddiwrnod sydd i'w bennu.

8. Hanes cyflogaeth llawn, ynghyd ag esboniad ysgrifenedig boddhaol o unrhyw fylchau mewn cyflogaeth.

9. Manylion cofrestriad ag unrhyw gorff proffesiynol neu aelodaeth o gorff o'r fath.

RHAN 2

Dehongli Rhan 1

10. At ddibenion paragraffau 2 a 3 o Ran 1 o'r Atodlen hon—

(a) os nad yw'r person y mae'r dystysgrif yn ymwneud ag ef wedi ei gofrestru â gwasanaeth diweddaru'r GDG, nid yw tystysgrif ond yn ddilys—

(i) os y'i dyroddwyd mewn ymateb i gais gan y darparwr awdurdod lleol yn unol â rheoliad 29(3) neu (6), a

(ii) os nad oes mwy na thair blynedd wedi mynd heibio ers i'r dystysgrif gael ei dyroddi;

(b) os yw'r person y mae'r dystysgrif yn ymwneud ag ef wedi ei gofrestru â gwasanaeth diweddaru'r GDG, mae'r dystysgrif yn ddilys ni waeth pa bryd y'i dyroddwyd.

OFFERYNNAU STATUDOL CYMRU

WELSH STATUTORY INSTRUMENTS

©ⓗHawlfraint y Goron 2018

Argraffwyd a chyhoeddwyd yn y Deyrnas Unedig gan The Stationery Office Limited o dan awdurdod ac arolygiaeth Jeff James, Rheolwr Gwasg Ei Mawrhydi ac Argraffydd Deddfau Seneddol y Frenhines.

© Crown copyright 2018

Printed and published in the UK by The Stationery Office Limited under the authority and superintendence of Jeff James, Controller of Her Majesty's Stationery Office and Queen's Printer of Acts of Parliament.

©ⓗHawlfraint y Goron 2018

Argraffwyd a chyhoeddwyd yn y Deyrnas Unedig gan The Stationery Office Limited o dan awdurdod ac arolygiaeth Jeff James, Rheolwr Gwasg Ei Mawrhydi ac Argraffydd Deddfau Seneddol y Frenhines.

© Crown copyright 2018

Printed and published in the UK by The Stationery Office Limited under the authority and superintendence of Jeff James, Controller of Her Majesty's Stationery Office and Queen's Printer of Acts of Parliament.

Printed pages	Cover Price (mono)
1-6	£4.90
7-31	£6.90
32-60	£11.50
61-71	£12.65
72-84	£16.40
85-96	£18.40
97-112	£18.95
113-128	£21.85
129-144	£23.85
145-164	£26.75
165-180	£29.35
181-220	£31.60
221-260	£34.20
261-299	£37.65
300-399	£45.15
400-499	£53.20
500+	£0.070 per printed page

NOTE: Printed Pages includes the Back Page

1234567890

£0.00

W2018????? 07/2018

http://www.legislation.gov.uk/id/wsi/2018/???